



Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILO JÄÄSKINEN
esitatud 6. septembril 2012¹

Kohtuasi C-332/11

ProRail NV
versus
Xpedys NV,
FAG Kugelfischer GmbH,
DB Schenker Rail Nederland NV,
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hof van Cassatie (Belgia))

Õiguslane koostöö tsiviil- ja kaubandusasjades — Tõendite kogumine — Määrus (EÜ) nr 1206/2001 — Artikkel 1 — Esemeline kohaldamisala — Artikkel 17 — Tõendite vahetu kogumine taotleva kohtu poolt — Eksperdi määramine ja talle liikmesriigi kohtu poolt niisuguse ülesande andmine, mis tuleb osaliselt täita teise liikmesriigi territooriumil — Viidatud määruse artiklis 17 ette nähtud õigusabisüsteemi kohustuslik või mittekohustuslik kohaldamine

I. Sissejuhatus

1. Hof van Cassatie (kassatsioonikohus, Belgia) esitatud eelotsusetaotluses palutakse tõlgendada nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusasjades² artikleid 1 ja 17.
2. Küsimus on selles, kas ekspertiisimeede, mille on selles valdkonnas määranud liikmesriigi³ kohus ning mis tuleb osaliselt läbi viia selle liikmesriigi ja osaliselt teise liikmesriigi territooriumil, on liikmesriigi eksperdile usaldatud ülesande selle viimase osa vahetu täitmise osas vaja kindlasti ellu viia, järgides määruse artiklis 17 ette nähtud õigusabisüsteemi.
3. See küsimus kerkis Belgia, Saksamaa ja Madalmaade äriühingute vahelises vaidluses, mis tekkis ühe Belgiast Madalmaadesse sõitva rongiga Amsterdami lähistel toimunud õnnetuse tõttu ning mille lahendamiseks pöörduiti Belgia kohtusse. Nimetatud kohus määras hagi tagamise raames siseriiklike menetlusnormide alusel Belgia eksperdi, kes sai ülesande viia uurimine läbi mitte üksnes Belgias, vaid ka Madalmaades – ülesande osa, mille üks asjaomastest Madalmaade äriühingutest vaidlustas.
4. Euroopa Kohus peab seega tegema otsuse määruse nr 1206/2001 esemelise kohaldamisala ja selle kohta, kas selle määruse kohaldamine on kohustuslik, eelkõige siis, kui kohus kavatseb koguda tõendeid teises liikmesriigis vahetult, mitte selle riigi taotluse saanud kohtu kaudu.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT L 174, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 121.

3 — Vastavalt määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõikele 3 tähendab mõiste „liikmesriik“ käesolevas ettepanekus Euroopa Liidu liikmesriike, välja arvatud Taani Kuningriik.

5. Eelotsuse küsimuses viidatakse aga ka teistes liikmesriikides tehtud kohtuotsuste tunnustamise põhimõttele, mis on sätestatud 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades⁴ artikli 33 lõikes 1 – põhimõte, millest lähtudes võib Euroopa Kohus otsustada määruse nr 1206/2001 artikleid 1 ja 17 tõlgendada.

II. Õiguslik raamistik

A. Määrus nr 1206/2001

6. Määruse nr 1206/2001 preambulis on märgitud:

„(2) Siseturu nõuetekohaseks toimimiseks tuleks kohtutevahelist koostööd tõendite kogumisel tõhustada, eelkõige lihtsustada ja kiirendada.

[...]

(7) Kuna liikmesriigi kohtus päevakorras olevates tsiviil- ja kaubandusajades otsuse tegemiseks on tihti oluline koguda tõendeid mõnes teises liikmesriigis, [...] tuleb jätkata liikmesriikide kohtute vahelise koostöö tõhustamist tõendite kogumisel.

(8) Tsiviil- ja kaubandusajade kohtumenetluse tõhususe tagamiseks peab tõendite kogumise taotluste edastamine ja rahuldamine toimuma liikmesriikide kohtute vahel otse ja võimalikult kiirel viisil.

[...]

(15) Tõendite kogumise hõlbustamiseks peaks liikmesriigi kohtul kooskõlas selle liikmesriigi õigusaktidega olema võimalus koguda tõendeid vahetult mõnes teises liikmesriigis, kui viimane selle heaks kiidab, vastavalt tingimustele, mille on määranud taotluse saanud liikmesriigi keskasutus või pädev asutus.

[...]

(17) Käesolev määrus peaks olema ülemuslik selle kohaldamisala suhtes kohaldatavate, liikmesriikide sõlmitud rahvusvahelistes konventsioonides sisalduvate sätete suhtes. Liikmesriikidel peaks olema vabadus sõlmida lepinguid või kokkuleppeid tõendite kogumisel tehtava koostöö edasiseks hõlbustamiseks.”

7. Määruse nr 1206/2001 artikli 1 „Reguleerimisala” lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusajades, kui liikmesriigi kohus kooskõlas kõnealuse riigi õigusaktidega:

- a) palub teise liikmesriigi pädeval kohtul tõendeid koguda; või
- b) taotleb võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis.

2. Taotlust ei saa esitada selliste tõendite saamiseks, mis ei ole mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses.”

⁴ — EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

8. Sama määruse 3. jaos asuvates artiklites 10–16 on sätestatud taotluse saanud kohtu poolse tõendite kogumise üksikasjalikud eeskirjad (nn „kaudse” koostöö meetod).

9. Määruse nr 1206/2001 artikli 10 lõikes 2 on täpsustatud, et „[t]aotluse saanud kohus rahuldab taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele”.

10. Selle määruse artikkel 17, mis reguleerib tõendite vahetut kogumist taotleva kohtu poolt (nn „vahetu” koostöö meetod), sätestab:

„1. Kui kohus taotleb tõendite kogumist vahetult mõnes teises liikmesriigis, esitab ta [...] taotluse selle riigi keskasutusele või pädevale asutusele [...].

2. Tõendite vahetu kogumine on võimalik ainult siis, kui see toimub vabatahtlikult, ilma vajaduseta rakendada sunnimeetmeid.

Kui tõendite vahetu kogumine tähendab isiku ülekuulamist, teatab taotlev kohus kõnealusele isikule, et see toimub vabatahtlikkuse alusel.

3. Tõendite kogumise korraldab kohtuametnik või mõni teine isik, näiteks ekspert, kes määratakse vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele.

[...]

5. Keskasutus või pädev asutus võivad keelduda tõendite vahetust kogumisest ainult juhul, kui:

- a) taotlus ei kuulu artikli 1 kohaselt käesoleva määruse reguleerimisalasse;
- b) taotlus ei sisalda kogu vajalikku artikli 4 kohast teavet; või
- c) taotletav tõendite vahetu kogumine on vastuolus tema liikmesriigi õiguse põhimõtetega.

6. Ilma et see piiraks lõike 4 kohaselt ettenähtud tingimuste kohaldamist, rahuldab taotlev kohus taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele.”

B. Määrus nr 44/2001

11. Määruse nr 44/2001 artikkel 31 sätestab, et „[l]iikmesriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise liikmesriigi kohtud on käesoleva määruse kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad”.

12. Selle määruse artiklis 32, mis paikneb III peatüki „Tunnustamine ja täitmine” alguses, on sätestatud, et „[k]äesoleva määruse kohaldamisel on otsus igasugune liikmesriigi kohtu lahend, sealhulgas dekreet, määrus, resolutsioon või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta”.

13. Määruse nr 44/2001 artikli 33 lõike 1 kohaselt tunnustatakse „[l]iikmesriigis tehtud kohtuotsust [...] teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata”.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimus ja menetlus Euroopa Kohtus

14. 22. novembril 2008 sõitis Belgiast tulev ja Beverwijki (Madalmaad) suunduv kaubarong Amsterdami lähedal rööbastelt välja.

15. Selle õnnetuse tulemusena algatati nii Belgia kui ka Madalmaade kohtutes kohtumenetlused.

16. Põhikohtuasjas, milles Belgia kohtutelt taotletakse hagi tagamise menetluse alustamist, on poolteks ühelt poolt äriühing ProRail NV (edaspidi „ProRail”) ja teiselt poolt neli teist äriühingut, mida eespool nimetatud õnnetus puudutab, nimelt Xpedys NV (edaspidi „Xpedys”), FAG Kugelfischer GmbH (edaspidi „FAG”), DB Schenker Rail Nederland NV (edaspidi „DB Schenker”) ja Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen NV (Société Nationale des Chemins de fer Belges (Belgia riiklik raudteeveo-ettevõte), edaspidi „SNCB”).

17. ProRail on Utrechti (Madalmaad) asuv äriühing, mis haldab Madalmaade peamisi raudteeliine. Seoses sellega sõlmib ta raudteeinfrastruktuurile juurdepääsu lepinguid raudtee-ettevõtjatega, eelkõige äriühinguga DB Schenker.

18. DB Schenker, mille asukoht on samuti Utrechti, on eraõiguslik raudteeveo-ettevõtja, mille vagunipark koosneb vagunitest, mida ta esialgu rentis SNCB-lt, mis on avalik-õiguslik aktsiaselts asukohaga Brüsselis (Belgia).

19. DB Schenkeri ja SNCB sõnul võttis Xpedys, mille asukoht on ühes Brüsseli kommuunis, nimelt Anderlechtis (Belgia), alates 2008. aasta 1. maist üle DB Schenkeri valduses olevate vagunite rendilepingu.

20. FAG, mille asukoht on Schweinfurtis (Saksamaa), toodab vaguniosid.

21. Vedaja DB Schenker esitas 11. veebruaril 2009 Rechtbank van koophandel te Brusseli (Brüsseli kaubanduskohus) esimehele taotluse alustada hagi tagamise menetlust, milles osalevad Xpedys ja SNCB, kes on ühe osa avariisse sattunud vagunite rendileandjad, eesmärgiga määrata ekspert. ProRail ja FAG astusid menetlusse. Menetluse käigus palus ProRail nimetatud kohtul tunnistada eksperti määramise nõue põhjendamatuks või kui ekspert määratakse, siis piirata tema ülesannet vagunitele tekitatud vigastuste tuvastamisega, mitte anda ekspertile ülesannet uurida kogu Madalmaade raudteevõrgustikku, ning määrata, et viimane tegutseks vastavalt määrusele nr 1206/2001.

22. ProRail pöördus 26. märtsil 2009 ühe Madalmaade kohtu, nimelt Rectbank Utrecht (Utrechtis kohus) poole sisulise menetluse alustamiseks DB Schenkeri ja Xpedysi vastu eesmärgiga tuvastada selle vedaja ja selle õnnetusse sattunud vagunite rendileandja vastutus tema raudteevõrgustikule tekitatud kahju eest ning mõista neilt välja hüvitis.

23. Rechtbank van koophandel te Brusseli esimees tunnistas 5. mai 2009. aasta määrusega DB Schenkeri taotluse põhjendatuks ning määras eksperti, piiritledes tema ülesande ulatuse, mis tuli täita peamiselt Madalmaades. Ekspert pidi selle raames esmalt paluma pooltel abistada tema tegevust ning minema seejärel avariikohta Madalmaades ja kõikjale, kus ta saab koguda asjakohaseid tõendeid. Lisaks oli tema ülesandeks teha kindlaks vagunite tootja ja selgitada välja vagunite teatavate tehniliste osade seisukord. Tal paluti ka esitada oma seisukoht vagunitele tekitatud vigastuste ja kahju suuruse kohta. Lõpuks pidi ekspert uurima ProRail hallatavat raudteevõrku ja -infrastruktuuri ning esitama oma arvamuse, kas ja missugusel määral võis ka see infrastruktuur olla õnnetuse põhjustajaks.

24. ProRail esitas selle määruse peale Hof van beroep te Brusselile (Brüsseli apellatsioonikohus) apellatsioonkaebuse, paludes esimese võimalusena tunnistada eksperti määramine põhjendamatuks, ja teise võimalusena piirata Belgia eksperti ülesannet vigastuste tuvastamisega, kuivõrd seda saab teha Belgias, ning et vähemalt määrataks see, et ekspert peab Madalmaades tegutsema ainult määruses nr 1206/2001 sätestatud menetluse raames.

25. Hof van beroep te Brussel jättis selle apellatsioonkaebuse 20. jaanuaril 2010 rahuldamata põhjendusel, et määrus nr 1206/2001 ei ole kohaldatav, sest esiteks ei olnud antud juhul tegemist ühegi artiklis 1 osundatud juhtumiga, ning teiseks ei olnud põhjendatud ProRaili väide, et eksperdile ei saa teha ülesandeks viia läbi uurimist Madalmaades muul viisil kui ainult selle määruse alusel.

26. ProRail esitas Hof van beroep te Brusseli selle otsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, väites, et rikuti liidu õigusnorme ning täpsemalt määruse nr 1206/2001 artikleid 1 ja 17 ning määruse nr 44/2001 artiklit 31.

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et määruse nr 1206/2001 artiklitest 1 ja 17 tuleneb, et kui liikmesriigi kohus taotleb tõendite kogumist – näiteks eksperdi läbiviidavat uurimist – vahetult teises liikmesriigis, tuleb sellelt teiselt riigilt taotleda eelnevat luba. Ta mainib, et ProRaili väited kassatsiooniasemes rajanevad ka määruse nr 44/2001 artikli 31 tõlgendamisel *a contrario*, millest järeldub, et niisugusel tõendite kogumisel ei ole eksterritoriaalset mõju, kui puudub selle riigi luba, kus neid tõendeid tuleb koguda. Lõpuks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas käesolevas kohtuasjas on asjakohane määruse nr 44/2001 artikli 33 lõige 1, mille kohaselt tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid teistes liikmesriikides ühegi menetluse järgimist nõudmata.

28. Selles kontekstis otsustas Hof van Cassatie 30. juunil 2011 esitatud otsusega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 1206/2001] artiklit 1 ja artiklit 17 tuleb - võttes eelkõige arvesse liidu õigusnorme tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta ja [määruse nr 44/2001] artikli 33 lõikes 1 väljendatud põhimõtet, mille kohaselt liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata - tõlgendada nii, et kohus, kes määrab eksperdi läbiviidava kohtuliku uurimise, mille ülesannet tuleb täita osaliselt selles liikmesriigis, kus asub kohus, osaliselt aga ka mõnes teises liikmesriigis, peab enne viimati nimetatud osa vahetut täitmist üksnes ja eranditult kasutama nimetatud määruse artiklis 17 kehtestatud menetlust, või tuleb neid sätteid tõlgendada nii, et selle riigi määratud eksperdile võib anda osaliselt mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis täidetava uurimisülesande ka väljaspool määruses [...] nr 1206/2001 sätestatud?“

29. Kirjalikud märkused esitasid Euroopa Kohtule ProRail ning Xpedys, DB Schenker ja SNCB ühiselt (edaspidi „Xpedys jt“), Belgia, Tšehhi, Saksamaa ja Portugali valitsus, Šveitsi konföderatsioon ja Euroopa Komisjon. Kohtuistungit ei peetud.

IV. Õiguslik analüüs

A. Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

30. Xpedys jt vaidlustavad eelotsusetaotluse vastuvõetavuse, väites, et see taotlus on ainult hüpoteetiline ja põhikohtuasja lahendamise seisukohast asjakohatu, sest määrus nr 1206/2001 ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

31. Xpedys jt esitavad oma vaidlustamise põhjenduseks neli etteheidet. Esimene põhineb sellel, et piiriülese ekspertiisi algatas seekord üks vaidluse pool, mitte kohus, kuigi määruse nr 1206/2001 artiklites 1 ja 17 on nende sõnastuse kohaselt nõutud, et see algatus tuleks taotleva liikmesriigi „kohtult“. Teine põhineb asjaolul, et kohtul, kellele esitati hagi tagamise taotlus, paluti ainult ekspert määrata, kuigi nendes artiklites ja nimetatud määruse põhjenduses 7 on nõutud, et tõendite kogumine peab aitama kohtul teha sisulise otsuse. Kolmanda etteheite kohaselt ei ole seda määrust vaja kohaldada siis, kui – nagu käesolevas asjas – ei ole tegemist avaliku võimu teostamisega teise liikmesriigi

territoriumil, sest viimase luba ei ole siis ekspertiisiülesande täitmiseks vajalik. Neljas põhineb tõdemusel, et määruse nr 1206/2001 kohaldamine põhikohtuasjas oleks menetluse kestust pikendanud, mis on täielikus vastuolus selle määruse põhjenduses 2 sätestatud eesmärkidega, milleks on tõendite kogumise lihtsustamine ja kiirendamine.

32. Ma arvan, et kahe viimase etteheitega viidatakse kaalutlustele, mis tulenevad eelotsusetaotluse võimaliku vastuvõetamatusega seotud probleemidest ja need kuuluvad pigem käesoleva kohtuasja sisuliste küsimuste alla.

33. Xpedysi jt esitatud kahe esimese etteheite osas tuletan meelde, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt⁵ saab eelotsusemenetluse raames ainult liikmesriigi kohus iga konkreetse asja eripärast lähtudes otsustada, kas eelotsus on asja lahendamiseks tarvilik ja kas tema poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimused on asjakohased. Kui küsimuses palutakse tõlgendada liidu õigust, võib Euroopa Kohus keelduda eelotsusetaotluse suhtes otsuse tegemisest vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või kui tõstatatud probleem on oletuslik.

34. Käesoleval juhul see minu arvates nii ei ole. Eelotsusetaotluses on selgitatud piisavalt hästi, mille poolest võib määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 tõlgendus olla põhikohtuasjas otsuse tegemisel kasulik, kuivõrd otsus, mille teeb Euroopa Kohus, teeks eelotsusetaotluse esitanud kohtule selgeks, kas Madalmaades tehtav ekspertiisi osa, mille eesmärk on määrata kindlaks põhikohtuasjas käsitletava raudteeõnnetuse põhjused ja sellega kaasnenud vigastuste ulatus, tuleb läbi viia Belgia menetlusnorme või määrust nr 1206/2001 järgides.

35. Lisan, et mulle tundub, et määruse nr 1206/2001 artiklites 1 ja 17 ei ole sugugi nõutud, et taotleva riigi kohus, kes selle tõendite kogumise määrab, teeks omal algatusel otsuse koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis. Need artiklid ei välista seda, et algselt taotlesid sellelt kohtult niisugust toimingut vaidlusosalised, nagu see tegelikkuses sageli on, ning et nendest ühe huvides oli lasta tuvastada teise poole vaidlustatud faktilised asjaolud, et tõendada oma nõuete põhjendatust.

36. Lisaks arvan, et sellel ei ole tähtsust, et tõendeid otsustati koguda mitte sisulises menetluses, vaid hagi tagamise menetluses, mille ainus ese oli eksperdi määramine. Määruse nr 1206/2001 artikli 1 lõikes 2 on nõutud ainult, et tõendid, mille kogumist taotletakse, oleksid „mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses”. Nagu komisjon on oma praktilises juhendis õigesti märkinud, võimaldab see viimane arvata sisse tõendite kogumised, mis tehakse enne, kui algatatakse sisuline menetlus, mille käigus neid tõendeid tegelikult kasutatakse, eelkõige juhtudel, mil on vaja saada tõendeid, mida hiljem ei ole võib-olla enam võimalik koguda.⁶ Et niisugune piiriülene uurimismeede *in futurum*, nagu on käsitlusel põhikohtuasjas,⁷ kuulub tõesti määruse nr 1206/2001 kohaldamisalasse, ei ole eelotsusetaotlus selles osas vastuvõetamatu.

5 — Vt eelkõige 16. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-65/09 ja C-87/09: Gebr, Weber ja Putz (EKL 2011, lk I-5257, punkt 35 jj) ja 21. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-84/11: Susisalo jt (punktid 16 ja 17).

6 — Praktiline juhend tõendite kogumist käsitleva määruse kohaldamise kohta, mille koostasid komisjoni talitused, konsulteerides tsiviil- ja kaubandusasju käsitleva Euroopa kohtute võrguga (edaspidi „praktiline juhend”, dokument, mis on kättesaadav Internetis aadressil http://ec.europa.eu/civiljustice/evidence/evidence_ec_guide_fr.pdf), punkt 10.

7 — Euroopa Kohtule on juba esitatud eelotsusetaotlusi, mis käsitlesid seda liiki meetmeid. Brüsselis 27. septembril 1968 allkirjastatud konventsiooni kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „Brüsseli konventsioon”) artikli 24 osas vt 28. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-104/03: St. Paul Dairy (EKL 2005, lk I-3481, punkt 13) ja kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek selles kohtuasjas (eriti punkt 32, mis käsitleb nende meetmete võimalikke eesmärke liikmesriikide õigusakte arvestades). Määruse nr 1206/2001 kohta vt kohtujurist Kokotti ettepanek kohtuasjas C-175/06: Tedesco, milles tehti 27. septembri 2007. aasta kohtuasja registrist kustutamise määrus (EKL 2007, lk I-7929, punkt 76 jj).

B. Sisulised küsimused

1. Määruse nr 44/2001 sätete mõju puudumine

37. Eelotsuse küsimuse kohaselt palub eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendada määruse nr 1206/2001 artikleid 1 ja 17. Ta viitab siiski ka määruse nr 44/2001 sätetele ja täpsemalt tsiviil- ja kaubandusajades tehtud erinevate liikmesriikide kohtuotsuste vastastikuse ja erimenetluse tunnustamise põhimõttele, mis on sätestatud selle viimase määruse artikli 33 lõikes 1.⁸ Ta pöördub Euroopa Kohtu poole seega küsimuses, kas neid kahte esimest artiklit tuleb tõlgendada „eelkõige” määruse nr 44/2001 sätteid ja nimetatud põhimõtet arvesse võttes.

38. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et määrust nr 1206/2001 ja määrust nr 44/2001 hakkas võrdlema ProRail, kelle kassatsioonkaebuses on Hof van Cassatie sõnul väidetud, et rikuti mitte üksnes määruse nr 1206/2001 artikleid 1 ja 17, vaid ka määruse nr 44/2001 artiklit 31, milles on nähtud ette, et ajutisi või kaitsemeetmeid võib liikmesriigi kohtutelt taotleda isegi siis, kui asja sisuliseks arutamiseks on pädevad teise liikmesriigi kohtud. Näib, et ProRail järeldab sellest viimasest artiklist, et ekspertiisimeetme määramine on ainult selle koha kohtute pädevuses, kus see meede tuleb ellu viia, ja vastupidi ka: niisugusel meetmel ei ole eksterritoriaalset mõju, kui puudub luba sellelt liikmesriigilt, kus see menetlustoiming tuleb läbi viia.

39. Šveitsi Konföderatsioon, keda määruse nr 44/2001 võimalik Euroopa Kohtu poolne tõlgendus huvitab selle määruse ja Lugano konventsiooni⁹ sätete sarnasuse tõttu, võttis seisukoha ainult selles küsimuses. Ta väidab, et meede, millega kohus teeb eksperdile ülesandeks viia läbi uurimine teise liikmesriigi territooriumil, ei ole ajutine ega kaitsemeede määruse nr 44/2001 artikli 31 tähenduses, kuna niisugusel meetmel ei saa olla eksterritoriaalset mõju, ega ka kohtuotsus, mida tunnustatakse või täidetakse selle määruse artikli 32 tähenduses.¹⁰

40. Et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole esitatud eelotsuse küsimuses ega selle küsimuse põhjendustes siiski sõnaselgelt viidanud kummalegi nendest artiklitest, arvan, et Euroopa Kohus ei pea väljakujunenud kohtupraktika kohaselt¹¹ nendes küsimustes seisukohta võtma.

41. Mis puudutab määruse nr 44/2001 artikli 33 lõiget 1 – ainsat eelotsuse küsimuses nimetatut sätet – siis ma arvan nagu põhikohtuasja pooled ja Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriikide valitsusedki, et see õigusnorm ei saa anda käesoleval juhul asjakohast teavet määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 tõlgendamiseks.

8 — Määruse nr 44/2001 põhjenduses 16 on märgitud, et „[t]ulenevalt vastastikusest usaldusest õigusemõistmisse ühenduses tunnustatakse liikmesriikide kohtuotsuseid automaatselt ilma täiendavate menetlusteta, välja arvatud juhul, kui vaidluse aluseks on kohtuotsuse tunnustamine”.

9 — Konventsioon kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis allkirjastati Luganos 16. septembril 1988 (EÜT 1988, L 319, lk 9), läbi vaadatud 30. oktoobril 2007 Luganos allkirjastatud konventsiooniga (vt nõukogu 15. oktoobri 2007. aasta otsus 2007/712/EÜ selle konventsiooni allkirjastamise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 339, lk 1)), mis jõustus 1. mail 2011 ning on siduv Euroopa Ühenduse, Taani Kuningriigi, Islandi Vabariigi, Norra Kuningriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni suhtes.

10 — Ta tugineb selles osas analoogia alusel aruandele, mille töötas välja professor P. Schlosser ja mis käsitleb 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooni Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta eespool viidatud Brüsseli konventsiooniga ja protokolliga konventsiooni tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus (EÜT 1979, C 59, lk 71, vt eriti punkt 187), sest selle konventsiooni artikkel 25 on samaväärne viidatud artikliga 32.

11 — Vt eelkõige 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-183/95: Affish (EKL 1997, lk I-4315, punkt 24) ja 14. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-141/99: AMID (EKL 2000, lk I-11619, punkt 18).

42. Praeguses kohtuasjas kerkinud probleemid on nimelt seotud ainult määruse nr 1206/2001, mitte määruse nr 44/2001 kohaldamisala ja kohaldamise korraga. Teades, et nendest instrumentidest esimene on teise suhtes *lex posterior*¹², samuti *lex specialis*, mis puudutab õigusabi tõendite kogumist konkreetsetes valdkonnas, ei ole minu meelest asjakohane tõlgendada määrust nr 1206/2001, lähtudes määrusest nr 44/2001.¹³

2. Määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 tõlgendamine

43. Märgin kohe, et ei ole kahtlustki, et niisugune tõendite kogumine nagu kohtuekspertiis kuulub määruse nr 1206/2001 esemelisse kohaldamisalasse, kuigi mõistet „tõend”, mida võib selle määruse alusel saada,¹⁴ ei ole selles määratletud.¹⁵ See kuuluvus ilmneb selgelt nimetatud määruse artikli 17 lõikest 3, mille kohaselt võib tõendeid teises liikmesriigis vahetult koguda taotleval kohus, keda võib esindada iga isik, „näiteks ekspert”,¹⁶ kes määratakse vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele.

44. Käesolevas kohtuasjas kerkib küsimus, kas määruse nr 1206/2001 artiklist 1 koostoimes artikliga 17 ilmneb, et kui liikmesriigi kohus soovib teha niisugust tõendite kogumise toimingut, nagu on eksperdile usaldatud uurimine vahetult teise liikmesriigi territooriumil, peab ta kindlasti taotlema sellelt teiselt riigilt eelnevat luba vastavalt viidatud artiklile 17 või võib ta otsustada, et määrab niisuguse ekspertiisi oma siseriiklike menetlusnormide alusel.¹⁷

45. Selles küsimuses seisukoha võtnud vaatlejate arvamused on lahknevad. Kui ProRail ja liikmesriikide valitsused, kes astusid menetlusse Euroopa Kohtus, väidavad, et siis tuleks kohaldada üksnes määruse nr 1206/2001 artiklit 17, arvavad Xpedys jt ja komisjon, et teatavatel juhtudel peavad ikka olema võimalikud niisuguse tõendite vahetu kogumise muud viisid.

46. Ma rõhutan, et praegused probleemid ja need, mida Euroopa Kohus pidi analüüsima kohtuasjas Lippens jt¹⁸, milles esitasin ettepaneku samuti mina, on lähedased, kuid mitte identsed. Kuigi viidatud kohtuasjas tuli ka tõlgendada määrust nr 1206/2001 ja selles käsitleti konkreetset küsimust, kas nimetatud määruses ette nähtud kahe koostöösüsteemi – vahetu ja kaudse - kohaldamine on kohustuslik või mitte, on mängus veidi erinevad huvid. Kohtuasjas Lippens jt puudutas põhikohtuasi tunnistajate ülekuulamist, mille määras ühe liikmesriigi kohus, kusjuures tunnistajad elasid teises liikmesriigis ja neil paluti ilmuda sellesse kohtusse. Seevastu ekspertiisimeede, mis tuleb nagu käesolevas kohtuasjas ellu viia teises liikmesriigis, võib nõuda suuremat ringiliikumist selle territooriumil. Ma arvan siiski, et järgnev arutluskäik teemal, kas määrust nr 1206/2001 tuleb kohaldada süstemaatiliselt või mitte, peab olema sama, olenemata tõendite kogumise viisist.

12 — Kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer mainib oma eespool viidatud kohtuasjas St. Paul Dairy esitatud ettepaneku punktis 61, et „[m]is puutub määruse nr 44/2001 võimalikult kehtivaks jäänud osadesse, on uus [määrus nr 1206/2001] viimase suhtes ülimuslik vastavalt õigusaktide järgnevuse põhimõttele (*lex posterior derogat priori*)”.

13 — Vt analoogia alusel Euroopa Parlamendi palvel tehtud uuring *Interprétation de l'exception d'ordre public telle que prévue par les instruments du droit international privé et du droit procédural de l'Union européenne*, Brüssel, 2011, mille kohaselt „valitseb avaliku korra sätete tõlgendamisel ilmne kalduvus erinevate vahendite vahelisele ristviitamisele. [...] Igasuguse ülekandmise puhul peavad siiski esinema samasugused faktilised ja õiguslikud asjaolud”, mida ei näi olevat määruste nr 44/2001 ja nr 1206/2001 puhul (kättesaadav Internetis aadressil: <http://www.europarl.europa.eu/studies>, dokument 453.189, lk 14 ja 137).

14 — Komisjon märkis oma eespool viidatud praktilises juhendis, et see mõiste „sisaldab näiteks tunnistajate, poolte ja ekspertide ärakuulamist, dokumentide esitamist, kontrollimist, asjaolude tuvastamist” (punkt 8 ning ekspertiiside osas punktid 17, 37 ja 55).

15 — See määratluse puudumine tekitab praktikas probleeme, eriti ekspertiisimeetmete puhul, nagu on tõdetud komisjoni aruandes nõukogule, Euroopa Parlamendile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, mis käsitleb määruse nr 1206/2001 kohaldamist (KOM(2007) 769 (lõplik), punkt 2.9).

16 — Vt ka – seekord tõendite kaudse kogumise kohta – määruse nr 1206/2001 artikli 12 lõige 2.

17 — Meenutan, et põhikohtuasjas määras ekspertiisimeetme, mis tuleb läbi viia peamiselt Madalmaade territooriumil, Belgia kohus Belgia code judiciaire'i (kohtumenetluse seadustik) artikli 962 alusel, milles on nähtud ette, et „kohtunik võib talle lahendamiseks esitatud vaidluse lahendamiseks või objektiivse ja tegeliku vaidlusohu korral teha ekspertidele ülesandeks tuvastada faktilised asjaolud või esitada tehniline arvamus”.

18 — 6. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-170/11.

47. Põhimõte, millest tuleb selles valdkonnas juhinduda, on liikmesriikide territoriaalse suveräänsuse põhimõte, nagu ma märkisin juba oma ettepanekus eespool viidatud kohtuasjas Lippens jt¹⁹. Traditsiooniliselt toimub avaliku võimu teostamine territoriaalsel alusel. Seda võimu ei ole põhimõtteliselt võimalik kasutada väljaspool selle liikmesriigi territooriumi, mille kohtu või muu siseriikliku asutusega on tegemist, välja arvatud kohaliku „suverääni” nõusolekul, st selle teise liikmesriigi ametiasutuste nõusolekul, mille territooriumil seda võimu kasutatakse.

48. Määrusega nr 1206/2001 püütakse võidelda selle volituste eraldatusega liidus, hõlbustades nende isikute liikumist, kes peavad tõendite kogumises osalema, ja selle kaudu tõendite edastamist ühest liikmesriigist teise vastastikuse usalduse alusel. Eelkõige ilmses, et kui ekspertiisimeedet viiakse teises liikmesriigis ellu väljaspool seda raamistikku, võib juhtuda, et pörkutakse asjaoluga, et teatavate siseriiklike õigusaktidega piiratakse taotleva kohtu liikme või esindaja aktiivset osalemist.²⁰

49. Võttes arvesse selle määruse kaht põhieesmärki, milleks on esiteks liikmesriikidevahelise koostöö lihtsustamine ja teiseks tõendite kogumise kiirendamine,²¹ arvan, et kui tõendi saamiseks ei ole konkreetselt vaja kasutada kohtuvõimu teises liikmesriigis, ei ole kohus, kes määrab tõendite kogumise, kohustatud kasutama ühte kahest lihtsustatud õigusabi süsteemist, mis on selles määruses ette nähtud.²²

50. Määruse nr 1206/2001 nende kahe artikli praegune sõnastus, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palub tõlgendada, ei võimalda minu arvates sellele seisukohale vastu vaielda. Selle määruse artikli 1 lõike 1 punktis b on märgitud, et ainult siis, „*kui* liikmesriigi kohus [...] *taotleb* võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis”,²³ tuleb kohaldada selle määruse asjakohaseid sätteid, s.o selle määruse artiklit 17.²⁴ Viimases on nähtud ette, et enne, kui taotleb kohus niisuguse tõendite kogumise selles raamistikus vahetult läbi viib, tuleb esitada taotlus selle riigi keskasutusele või pädevale asutusele, kus tõendeid koguda tuleb.²⁵ Seevastu juhul, kui kohus ei soovi kasutada seda kohtute koostöö meetodit, sest ta leiab, et kohalike ametiasutuste abi ei ole tema määratud tõendite kogumise läbiviimiseks hädavajalik, ei ole ta kohustatud määruse nr 1206/2001 artiklis 17 ette nähtud formaalsusi järgima.

51. Määruse nr 1206/2001 ettevalmistavatest dokumentidest ilmneb, et Saksamaa Liitvabariigi koostatud õigusakti ettepanekus²⁶ oli esialgu ette nähtud, et ekspertiisimeetetele, mis tuleb vahetult läbi viia teises liikmesriigis, saab osaks erikohtlemine. Selle ettepaneku artikli 1 lõikes 3 oli nähtud ette, et teise liikmesriigi territooriumil võib ekspertiisi läbi viia ilma loata ja isegi ilma, et kohus, kes

19 — Vt selle ettepaneku punkt 54 ja allikad, millele on viidatud selle 40. joonealuses märkuses.

20 — Näiteks Itaalias, Luksemburgis ja Rootsis on selline aktiivne osalemine keelatud nõukogu 28. juuli 2000. aasta noodi järgi, milles on võetud kokku liikmesriikide delegatsioonide vastused küsimustikule, mis käsitles liidu võimalikku vahendit liikmesriikide kohtute koostöö parandamiseks tsiviil- ja kaubandusajades tõendite kogumise alal (10651/00 JUSTCIV 85, lk 10, punkt 9).

21 — Nagu on meenutatud komisjoni eespool viidatud aruandes (KOM(2007) 769 (lõplik)). Vt ka määruse nr 1206/2001 põhjendus 2.

22 — Nende kahe õigusabimeetodi kirjeldust vt minu ettepanekust kohtuasjas Lippens jt, punkt 32.

23 — Kohtujuristi kursiiv.

24 — Nendest õigusnormidest kõneldakse määruse nr 1206/2001 põhjenduses 5.

25 — Keskasutuse ja pädeva asutuse vastavate volituste kohta vt määruse nr 1206/2001 artikli 3 lõiked 1 ja 3.

26 — Saksamaa Liitvabariigi ettepanek võtta vastu nõukogu määrus liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2000, C 314, lk 1).

otsustas selle tõendite kogumise, seda riiki eelnevalt teavitaks.²⁷ Hoolimata parlamendi pooldavast arvamusest²⁸ ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusest²⁹ ja parlamendi hilisemast arvamusest³⁰, mis olid samuti toetavad, jäeti see õigusnorm välja lõplikust redaktsioonist, mille nõukogu võttis vastu 28. mail 2001.³¹

52. Vastupidi sellele, mida kinnitavad mõned vaatlejad, ei sea see määruse nr 1206/2001 tekkelugu käsitlev teave kahtluse alla analüüsi, mille ma soovitan Euroopa Kohtul valida. Kuigi liidu seadusandja ei järginud lõpuks esialgset lähenemist, ei ole mõeldamatu, et mõned ekspertiisimeetmed, mis tuleb ellu viia teises liikmesriigis, võib siiski määruse nr 1206/2001 kohaldamisalast välja arvata, nimelt need, mille puhul on juba määratud eksperdid, et täita ülesanne, mis ei eelda nende täielikuks elluviimiseks kohalike kohtute abi.

53. Ka Euroopa Kohtu varasem praktika ei lükka minu analüüsi ümber. Märgin, et ProRail tugineb kohtuotsusele St Paul Dairy³², leides, et selles kohtuotsuses on sedastatud kohustus kohaldada määrust nr 1206/2001, et „saada tõend (käesoleval juhul tunnistaja ülekuulamise ja kohalesõitmisega)”. Minu meelest on selle kohtuotsuse niisugune tõlgendus siiski ekslik, nagu ma näitasin juba oma ettepanekus, mille esitasin kohtuasjas Lippens jt.³³

54. Määruse nr 1206/2001 artiklis 17 ette nähtud vahetu ekspertiisi menetluse saab tõesti viia läbi ainult vabatahtlikkuse alusel,³⁴ vastupidi kaudse ekspertiisi menetlusele, mille puhul on võimalikud sunnimeetmed vastavalt selle määruse artiklile 13. Sellest hoolimata võivad isikud, keda ekspertiisi puudutab, selle meetmega iseenesest nõustuda ja olla valmis tegema eksperdiga koostööd, isegi kui põhikohtuasjas ei näi see ProRaili osas nii olevat.

55. Määrav kriteerium selle üle otsustamisel, missugustel juhtudel peab liikmesriigi kohus määrust nr 1206/2001 kindlasti kohaldama, on minu arvates see, kui ta peab saavutama koostöö mitte vaidlusosaliste, vaid selle teise liikmesriigi ametiasutustega, kus ekspertiis läbi viiakse.

56. Nii et minu meelest tuleb teha vahet, kas liikmesriigi määratud ekspert peab teise liikmesriigi avaliku võimu eesõigusi kasutama või mitte, ning seda selle kohtu konkreetse hinnangu põhjal.

57. Kui ekspert on olukorras, kus talle on tehtud ülesandeks inspekteerimine ja tehniliste järelduste tegemine tingimustes, mis on kõigil ühesugused, sest need on seotud asjade, andmete ja kohtadega, mis on avalikkusele juurdepääsetavad, näib mulle, et ei ole vaja, et need tõendite kogumise toimingud tehtaks määruse nr 1206/2001 artiklis 17 ette nähtud menetlust järgides. Toimingud, mis ei sea ohtu selle riigi suveräänsust, kus tõendeid koguda tuleb, ning mis ei eelda seega kohalike kohtute abi, ei pruugi määruse nr 1206/2001 kohaldamisalasse kuuluda. Sel juhul on minu arvates tegemist ainult

27 — „Üldiselt ei saa tõendite kogumist taotleda, kui liikmesriigi kohus soovib, et ekspert viiks läbi uurimisi teises liikmesriigis. Niisugusel juhul võib eksperdi määrata otseselt selle liikmesriigi kohus, ilma et oleks vaja teise liikmesriigi luba või teda oleks vaja eelnevalt teavitada.”

28 — Selle õigusnormi kohta ei esitanud parlament – vastupidi teistele õigusnormidele – muudatusettepanekut oma 27. veebruari 2001. aasta raportis, mis käsitles seda Saksamaa ettepanekut, mille seletuskirjas on ainult märgitud, et „selle artikli 1 lõikes 3 on nähtud ette, et määrust ei kohaldata, kui liikmesriigi kohus soovib, et ekspert viiks läbi uurimisi teises liikmesriigis. Niisugusel juhul võib eksperdi määrata otseselt selle liikmesriigi kohus, ilma et oleks vaja teise liikmesriigi luba või teda oleks vaja eelnevalt teavitada” (lõppistungi dokument 298.394, A5-0073/2001, lk 10, punkt 1.3.1).

29 — Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, mis avaldati 11. mail 2001 (EÜT C 139, lk 10).

30 — Parlamendi ühe lugemisega 14. märtsil 2001 vastu võetud arvamus (A5-0073/2001, EÜT C 343, lk 184).

31 — Nõukogu oli näinud selle muudatuse ette juba määruse eelnõu läbivaadatud redaktsioonis, mis avaldati 16. märtsil 2001, selgitamata selle väljajätmise põhjuseid (6850/01 JUSTCIV 28, lk 7).

32 — Viidatud eespool.

33 — Vt minu eespool viidatud ettepanek, punkt 36.

34 — Vastavalt selle artikli 17 lõikele 2.

võimalusega kasutada artiklis 17 sätestatud koostöösüsteemi. Kui ekspertiisi määrav kohus leiab, et see süsteem on sobivam kui järgida siseriiklikke menetlusnorme, võib ta nimetatud süsteemi kasutada, kuid ta ei ole kohustatud seda tegema ning tema suhtes võidakse seda mitte kohaldada, kui tal ei ole vaja koostööd ja selle liikmesriigi sunnijõudu, kus ülesanne tuleb täita.

58. Ka komisjon on oma Euroopa Kohtule esitatud märkustes selgelt arvamusel, et määruse nr 1206/2001 eesmärk ei ole välistada või kehtestada juba ette tõendite kogumise teatavad vormid või viisid. Ta järeldab sellest õigesti, et liikmesriigi kohtul peab olema täielik õigus määrata, et ekspertiisi viiakse läbi teises liikmesriigis, järgimata selle määruse artiklis 17 ette nähtud menetlust, st palumata teise liikmesriigi ametiasutuste abi, „kui” ekspertiisi selle osa läbiviimine ei eelda, et koostööd teeksid selle liikmesriigi ametiasutused, kus see peab aset leidma.

59. Seevastu kui eksperdil on ülesande täitmiseks vaja saada juurdepääs mitteavalikele esemetele, teabele või kohtadele, on vaja teise liikmesriigi ametiasutuste abi. Sel juhul – kui tegemist on välist, st teise liikmesriigi territooriumil mõju avaldava kohtuvõimu teostamisega – tuleb tingimata kohaldada määruse nr 1206/2001 artiklis 17 ette nähtud vahetut menetlust,³⁵ et saavutada taotluse saanud liikmesriigi koostöö ja kõik võimuga seonduv, mis sellega kaasas käib.³⁶

60. Mulle näib, et põhikohtuasjaga sarnases olukorras on see nii. Raudteevõrgu rajatistele juurdepääsemiseks, mida piiravad kindlasti seadused, määrused ja haldusaktid, eelkõige liikluse reguleerimise ja eriti turvalisusega seotud põhjustel, on vaja kasutada avaliku võimu eesõigusi. Kuigi ProRail kasutab seda võrku kõnesoleva infrastruktuuri haldajana, ei piisa selle eraõigusliku äriühingu võimalikust nõusolekust,³⁷ sest niisuguse ülesande täitmiseks on vaja teha avalikke toiminguid. Et Belgia kohtutel on minu arvates vaja Madalmaade kohtute abi, et eksperdile usaldatud ülesande saaks täita vahetult Madalmaade Kuningriigi territooriumil, arvan, et praegusel juhul oleks pidanud kasutama määruse nr 1206/2001 artiklis 17 ette nähtud koostöösüsteemi.³⁸

61. Kui Euroopa Kohus valib minu pakutud tõlgenduse, ei ole ohtu, et määruse nr 1206/2001 artikkel 17 kaotaks kasuliku mõju. Märgin, et ProRail väidab, et seda määrust ei oleks olnud mõtet anda, kui see ei oleks liikmesriikide suhtes siduv. Arvan siiski, et niimoodi sõnastatuna moonutame probleeme. Määrusel nr 1206/2001 on tõesti kohustuslik mõju, kuid ainult oma kohaldamisalale vastavas valdkonnas, st see on minu arvates kohaldatav ainult juhul, kui teise liikmesriigi ametiasutuste koostöö on konkreetselt vajalik, et oleks võimalik tõendeid koguda või tõendite kogumist parandada, ning kui liikmesriigi kohus seda seega taotleb.

35 — Taotlev kohus võib ka kasutada määruse nr 1206/2001 artiklis 10 jj ette nähtud kaudset menetlust, kui ta ei pea ilmingimata vajalikuks, et teeb menetlustoimingu ise.

36 — Määruse nr 1206/2001 kohaldamist käsitlevas uuringus, mis tehti 2007. aastal komisjoni palvel (kättesaadav Internetis inglise keeles aadressil http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/final_report_ec_1206_2001_a_09032007.pdf), märgiti, et kuigi selle määruse artikli 17 lõige 3 võimaldab määrata taotleva kohtu esindamiseks eksperdi, „when it comes to determining who can take evidence it should be borne in mind that in those cases where the presence of a judge is required, if the judge of the requesting State does not agree to travel to the other Member State, he will need to ask for the foreign court’s help” (lk 88, punkt 4.1.10.2).

37 — Asjaomane isik võib oma nõusoleku anda, arvestades võimalusega, et Belgia kohus, kes peab tegema põhikohtuasjas sisulise otsuse, teeb seejärel selle poole koostöö puudumisest negatiivsed järeldused. Vt analoogia alusel minu ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Lippens jt, punkt 64.

38 — Seda enam, et uurimised, mida viib läbi ekspert tsiviilmenetluses nagu praegusel juhul, ning uurimised, mida viib läbi spetsiaalne asutus ja mis on tõsiste või tõsiseks osutada võivate õnnetuste puhuks ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/49/EÜ ühenduse raudteede ohutuse kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 95/18/EÜ raudtee-ettevõtjate litsentseerimise kohta ja direktiivi 2001/14/EÜ raudtee infrastruktuuri läbilaskevõime jaotamise ning raudtee infrastruktuuri kasutustasude kehtestamise ja ohutuse sertifitseerimise kohta (raudteede ohutuse direktiiv) (ELT L 164, lk 44; ELT eriväljaanne 07/08, lk 227), artiklites 19-24, eelkõige artikli 20 lõike 2 punktis a ning V lisas, võivad kattuda.

62. Minu arvates on ekslik arvata – nagu väidab ProRail –, et määruse nr 1206/2001 jõustumise tõttu ei ole enam võimalik määrata eksperte, kes peaksid viima läbi uurimisi välismaal, kohaldamata süstemaatiliselt selles määruses ette nähtud süsteeme, ja see arvamus viib isegi vastupidise tulemuseni. Määruse nr 1206/2001 eesmärk on mitte piirata siseriiklike kohtute tegevusvõimalusi tõendite kogumise vallas teiste meetodite välistamisega, vaid vastupidi tugevdada neid võimalusi, luues alternatiivi, mis soodustab nende kohtute koostööd nii palju kui vaja, st kui kohus, kelle poole on pöördutud, leiab, et selle määrusega loodud teed on kõige tõhusamad.

63. Niisugune lahendus tuleneb eelkõige asjaolust, et määruse nr 1206/2001 artikli 21 lõike 2 kohaselt³⁹ kohaldatakse liikmesriikide vahel edasi rahvusvahelisi konventsioone, kui need võimaldavad tõendeid koguda „veelgi” tõhusamalt kui selles määruses ette nähtud süsteemid, tingimusel et need konventsioonid on kooskõlas selle määrusega, nagu ma märkisin juba oma ettepanekus eespool viidatud kohtuasjas Lippens jt.

64. Lisan, et see funktsionaalne lähenemine määruse nr 1206/2001 artiklite 1 ja 17 tõlgendamisele on kooskõlas lähenemisviisiga, mis valiti ühes hilisemas õigusaktis, nimelt määruses (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus,⁴⁰ ja mille artiklis 9 on nähtud ette, et kohus, kelle poole pöörduti, otsustab tõendite kogumise viisi ja otsuse tegemiseks vajalike tõendite ulatuse, arvestades tõendite lubatavuse kohta kehtestatud norme, ning ta kasutab tõendite kogumisel lihtsaimaid ja kõige vähem koormavaid meetodeid. Minu arvates peaks see nii olema ka määruse nr 1206/2001 kohaldamise korra puhul.

V. Ettepanek

65. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Hof van Cassatie esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

„Nõukogu 28. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades artiklit 1 ja artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigi kohus määrab eksperti läbiviidava tõendite kogumise, mille ülesannet tuleb täita osaliselt liikmesriigis, kus asub kohus ja osaliselt mõnes teises liikmesriigis, võib see kohus otsustada, et määrab eksperti oma ülesande selle viimase osa vahetult täitmiseks, kasutades selleks kas nimetatud artiklis 17 ette nähtud taotleva kohtu vahetut menetlust, või jättes selle määruse kohaldamata, kui eksperti selle osa läbiviimine ei eelda selle liikmesriigi ametiasutuste koostööd, kus see ekspertiis peab aset leidma.”

39 — Vt ka sama määruse põhjendus 17.

40 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (ELT L 199, lk 1). Selle määruse põhjenduses 20 on märgitud ka, et „[k]ohus peaks tõendite kogumisel kasutama lihtsaimaid ja kõige vähem kulukaid meetodeid”.